

สิทธิในการแสวงหาความสุขมีผลบังคับตามหลักกฎหมายไทยเพียงใด

How right to pursuit of happiness to be enforced under the statutory provisions

เอกฉัตร วิทยอภิบาลกุล * และชลธิชา สุรัตน์สัญญา

Akachat Vitaya-Apibalkul1* and Chonthicha Surattanasanya

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา 95000

Faculty of Humanities and Social Sciences, Yala Rajabhat University, Tambol Sateng, Amphor Muang, Yala 95000. Thailand

Corresponding Author, E-mail: aegachat@yahoo.com

(Received: October 8, 2018; Revised: January 10, 2019; Accepted: January 16, 2019)

บทคัดย่อ

สิทธิในการแสวงหาความสุขเป็นหลักสิทธิมนุษยชนที่ได้รับการบัญญัติรับรองไว้ในคำประกาศอิสรภาพของสหรัฐอเมริกา แม้ว่าจะไม่ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญอย่างชัดเจนแต่มีผลให้มลรัฐและระบบตุลาการจะต้องยึดมั่นและรับรองไว้ซึ่งสิทธิดังกล่าวของบุคคล ในปัจจุบันรัฐชาติต่างๆ ได้รับเอาซึ่งอิทธิพลแห่งสิทธิมนุษยชนผ่านทางข้อตกลง บทบัญญัติสนธิสัญญาขององค์การระหว่างประเทศที่ประเทศตนได้เข้าร่วมหรือได้ลงนามรับรองไว้ สิทธิในการแสวงหาความสุขจึงถือเป็นหลักการประการหนึ่งที่น่าสนใจศึกษาว่ารัฐต่างๆ ได้ให้ความสนใจในประเด็นนี้อย่างไร สำหรับประเทศไทยในฐานะที่ได้ให้การรับรองหลักประกันสิทธิมนุษยชนขององค์การระหว่างประเทศหลายฉบับ และได้มีการบัญญัติรับรองไว้เป็นกฎหมายภายในผ่านทางบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทยหลายฉบับที่ผ่านมารวมถึงฉบับปัจจุบัน จากที่ได้ศึกษาเห็นว่าแม้ประเทศไทยจะไม่ได้มีการบัญญัติรับรองไว้ซึ่งสิทธิในการแสวงหาความสุขโดยตรง เนื่องจากโดยพันธกรณีระหว่างประเทศและโดยบทบัญญัติแห่งกฎหมายภายในของไทยไม่ได้กำหนดเรื่องสิทธิในการแสวงหาความสุขไว้เป็นการเฉพาะ รวมทั้งโดยแนวความคิดในการร่างกฎหมายอันเกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนของไทยก็ไม่ได้มีแนวความคิดที่จะรับรองสิทธิอันเพิกถอนมิได้เฉกเช่นที่ปรากฏอยู่ในคำประกาศอิสรภาพของสหรัฐอเมริกา แต่เราสามารถเห็นได้ว่ามีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญที่รับรองให้ประชาชนสามารถใช้สิทธิ เสรีภาพนอกเหนือจากที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญได้ หากการใช้สิทธินั้นไม่ได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ สังคมหรือบุคคลอื่น กรณีเช่นนี้ย่อมถือว่าการใช้สิทธิในการแสวงหาความสุขด้านต่างๆ ของบุคคลสามารถกระทำได้ภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมายไทย

คำสำคัญ : สิทธิมนุษยชน กฎหมายสิทธิมนุษยชน การแสวงหาความสุข

Abstract

Right to pursuit of happiness is considered one of the human rights provided and certified in the Declaration of Independence in the United States of America. Though not officially and obviously provided in the constitution, it is still required that all states and all judicial systems must reserve and certify the said right. At present, a number of nations have received such influence of human rights via agreements, commandments, and treaties of international organizations in which they have participation or ratification. Accordingly, the right to pursuit of happiness is regarded as an interesting principle worth of studying to see how different nations pay their attention to it. Thailand, which is a nation certified by

several international organizations in terms of assurance on human rights, has ratified and put the said right in the provisions of the constitution of the Kingdom of Thailand. However, Thailand has not yet directly and particularly provided or ratified the right to pursuit of happiness in its constitution because there is still no ratification of unalienable right as provided in the Declaration of Independence in the United States of America. Yet, it is evident that there are some provisions in the constitution that enable the people to assume their rights as well as some freedom that are not stated in the constitution on the condition that the said rights shall not cause any harm to the state, societies, or another person. Accordingly, it is understood that the right to pursuit of happiness can be used by any individuals under the statutory provisions.

Keywords: Human Rights, Human Rights Law, Pursuit of Happiness

สิทธิในการแสวงหาความสุขมีผลบังคับตามหลักกฎหมายไทยเพียงใด

สิทธิในการแสวงหาความสุข (Pursuit of Happiness) เป็นหลักสำคัญด้านสิทธิมนุษยชนประการหนึ่งที่ปรากฏอยู่ใน “คำประกาศอิสรภาพสหรัฐอเมริกา” (United States Declaration of Independence 1776) โดยคำประกาศอิสรภาพสหรัฐอเมริกาเป็นแถลงการณ์ที่บรรยายความเดือดร้อนของอาณานิคมจากพระเจ้าจอร์จที่ 3 แห่งอังกฤษและโดยการยืนยันสิทธิธรรมชาติ ตลอดจนสิทธิในการปฏิวัติ ซึ่งมาจากปรัชญาแนวความคิดของจอห์น ล็อก (John Locke) ซึ่งอาศัยหลักการที่ว่า “...เมื่อผู้ปกครองขาดความชอบธรรมและความยุติธรรม ...ประชาชนย่อมมีสิทธิโค่นล้มการปกครองนั้น และจัดตั้งรัฐบาลของประชาชนขึ้นมาใหม่..”

ในคำประกาศอิสรภาพสหรัฐอเมริกาที่ได้ลงนามโดยฉันทามติ 13 มลรัฐแห่งสหรัฐอเมริกาในขณะนั้น ได้ยืนยันหลักสิทธิธรรมชาติที่มนุษย์ทุกคนที่เกิดมาพึงจะได้รับจากผู้ปกครองไว้ในตอนต้นของคำประกาศอิสรภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประโยคที่สองอันถือได้ว่าเป็นหนึ่งในวลีอันโด่งดังทางรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ ความว่า

“We hold these truths to be self-evident, that all men are created equal, that they are endowed by their Creator with certain unalienable Rights, that among these are Life, Liberty and the pursuit of Happiness.”

(แปล) “เรากล่าวว่าความจริงต่อไปนี้ เป็นสิ่งที่ประจักษ์แจ้งอยู่ในตัวเอง นั่นคือมนุษย์ทุกคนถูกสร้างขึ้นมาอย่างเท่าเทียมกัน และพระเจ้าผู้สร้างได้มอบสิทธิบางประการที่จะเพิกถอนมิได้ไว้ให้แก่มนุษย์ ในบรรดาสิทธิเหล่านั้น ได้แก่ ชีวิต เสรีภาพ และการแสวงหาความสุข”

สำหรับมุมมองในเรื่องของการแสวงหาความสุขที่ปรากฏในคำประกาศอิสรภาพนี้ มีที่มาช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 17 พระและนักปรัชญา ริชาร์ด คัมเบอร์แลนด์ (Richard Cumberland) เขียนขึ้นใน ค.ศ. 1672 โดยสนับสนุนว่าความเป็นอยู่ที่ดีของเพื่อนมนุษย์นั้นสำคัญต่อ “การแสวงหาความสุขของเราเอง” (pursuit of our own happiness) (Cumberland, 2005) จอห์น ล็อก เขียนใน A Letter Concerning Toleration ไว้ว่า “สิทธิส่วนบุคคลที่ผมเรียกว่า ชีวิต เสรีภาพ สุขภาพ และความเกียจคร้านทางกาย และการถือครองวัตถุภายนอก...” ล็อกเขียนในผลงาน Essay Concerning Human Understanding ใน ค.ศ. 1693 ว่า “ความสมบูรณ์สูงสุดของธรรมชาติทางปัญญาอยู่ที่การแสวงหาความสุขที่แท้จริงและมั่นคงอย่างระมัดระวังและอย่างต่อเนื่อง” (Locke, 1693)

ล็อกไม่เคยเชื่อมโยงสิทธิธรรมชาติ (Inherent Rights) เข้ากับความสุข แต่ผู้ไม่เห็นด้วยกับแนวความคิดของล็อกได้พยายามเชื่อมโยงทั้งสองสิ่งนี้เข้าด้วยกัน ดังปรากฏในหนังสือ The Religion of Nature Delineated ใน ค.ศ. 1722 ของวิลเลียม วอลลาสตัน (William Wallaston) อธิบายถึง “นิยามที่ถูกต้องที่สุด” ของ “ศาสนาธรรมชาติ” ว่าเป็น

"การแสวงหาความสุขโดยการปฏิบัติตามหลักเหตุผลและความจริง" (Wollaston et al., 1759) หรือในหนังสือแปลเป็นภาษาอังกฤษจากผลงาน Principles of Natural and Politic Law (หลักการกฎหมายธรรมชาติและการเมือง) ของฌอง ฌาคส์ บูลลามากี (Jean Jacques Burlamaqui) ใน ค.ศ. 1763 ยกย่อง "การแสวงหาอันสูงส่ง" ของ "ความสุขที่แท้จริงและมั่นคง" (Burlamaqui, 2006) เป็นต้น จากหลักการดังกล่าวในมุมมองของโทมัส เจฟเฟอร์สัน (Thomas Jefferson) ผู้ร่างคำประกาศอิสรภาพสหรัฐอเมริกาได้รับอิทธิพลจากจอห์น ล็อกเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับสิทธิที่ไม่อาจเพิกถอนได้ (Unalienable Rights) ซึ่งถือเป็นสิทธิที่บุคคลมีแต่กำเนิด

เจฟเฟอร์สันเชื่อในสิทธิที่ไม่สามารถจะพรากไปจากบุคคลได้ (Certain unalienable rights) สิทธิของคนหรือของมนุษย์นี้ แม้มีหรือไม่มีรัฐบาล ก็ไม่มีสิทธิที่จะพรากสิทธินี้หรือนำไปให้ผู้อื่นใดได้ สิทธิที่จะมีเสรีภาพ (Liberty) ซึ่งเจฟเฟอร์สันได้ให้ความสำคัญอย่างมาก เขาให้คำจำกัดความของเสรีภาพนี้ว่า เป็นสิทธิที่จะไม่มีการขวางกั้น トラบเท่าที่สิทธินี้ไม่ไปบดบังสิทธิของผู้อื่นที่ต้องมีอย่างเท่าเทียมกัน และเขาได้กล่าวว่า "เขาไม่ได้หมายความว่าสิทธิตามกฎหมาย" เพราะกฎหมายอาจมีการกำหนดโดยเผด็จการ แม้เจฟเฟอร์สันจะกล่าวว่าสิทธินี้ รัฐบาลจะไม่สามารถสร้างสิทธิที่จะมีเสรีภาพนี้แก่บุคคล แต่รัฐบาลก็มีสิทธิ หากสิทธินี้มีบุคคลใดใช้เพื่อเสรีภาพแห่งตนจนเป็นเหตุให้คนอื่น ๆ ต้องสูญเสียสิทธิและเสรีภาพนั้นไป หน้าที่ของรัฐบาลตามความหมายของเจฟเฟอร์สัน คือการห้ามหรือป้องกันไม่ให้บุคคลในสังคมไปกระทำการปิดกั้น หรือกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น ดังนั้น แนวความคิดด้านสิทธิมนุษยชนของเจฟเฟอร์สัน คือ การต้องผดุงรักษาชีวิต เสรีภาพ และการแสวงหาความสุข และเพื่อมุ่งสู่จุดหมายนี้ รัฐบาลถูกสร้างขึ้นในหมู่มนุษย์ด้วยความยอมรับของคนที่ถูกปกครอง และเมื่อใดที่รัฐบาลที่เขาได้ยอมรับนี้ได้กระทำการที่ทำลายและไม่ไปสู่จุดหมายของประชาชน จึงเป็นสิทธิของประชาชนที่จะเลิกรัฐบาลนี้เสีย และจัดตั้งรัฐบาลใหม่ขึ้น โดยมีฐานรากและหลักการที่ว่า อำนาจในการจัดตั้งนี้เป็นส่วนสำคัญต่อความปลอดภัยและความสุขของประชาชน (Freedom Thing, 2011)

ขอบเขตของสิทธิในการแสวงหาความสุขครอบคลุมเพียงใด

หลักสิทธิในการแสวงหาความสุขแม้จะได้มีการบัญญัติไว้ในคำประกาศอิสรภาพแต่เมื่อได้พิจารณาในบทบัญญัติรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกาแล้ว พบว่าไม่ได้มีการบัญญัติหลักการดังกล่าวไว้โดยชัดแจ้งนักในรัฐธรรมนูญของประเทศ แต่ในระดับมลรัฐนั้นมีบางมลรัฐที่ได้บัญญัติรับรองไว้เป็น State Law เช่น

ใน The Virginia Declaration of Rights Section 1 ของรัฐเวอร์จิเนียได้มีการรับรอง Inherent Rights ไว้ว่า "...the enjoyment of life and liberty, with the means of acquiring and possessing property, and pursuing and obtaining happiness and safety."

ส่วน The Declaration of the Rights of The Commonwealth of Massachusetts Article I ได้มีการบัญญัติรับรองหลักการนี้ไว้ว่าเป็น unalienable rights of the people in "...seeking and obtaining their safety and happiness."

สำหรับการตีความของศาลสหรัฐอเมริกาประเด็นสิทธิในการแสวงหาความสุข มีบางคดีที่สามารถเป็นหลักเทียบเคียงได้ เช่น คดี Loving v. Virginia ซึ่งเป็นคดีการสมรสของบุคคลข้ามเชื้อชาติและสีผิว โดยศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกา (Supreme Court) ได้ให้ความเห็นว่า "...right of freedom of marriage was "essential to the orderly pursuit of happiness by free men."¹

อีกกรณีเป็นคดีการสมรสของบุคคลเพศเดียวกัน (Same-Sex Marriage) คือ คดี Obergefell v Hodges ศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกาได้เน้นย้ำในเรื่อง Constitutional Protection for the right to marry แม้ว่าสิทธิในการแสวงหาความสุข

¹ คดี Loving v. Virginia 1967

ของบุคคลจะไม่ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญอย่างตรงไปตรงมาก็ตาม² จะเห็นได้ว่าหลักสิทธิในการแสวงหาความสุขแม้จะไม่ได้มีบทนิยามกำหนดความหมายรวมถึงกำหนดขอบเขตไว้อย่างชัดเจนก็ตาม แต่เราสามารถให้ความหมายอย่างกว้างได้ว่าเป็น “สิทธิในการเสพสุข” ของบุคคล โดยอิสระ ซึ่งเมื่อพิจารณาจากกรณีตัวอย่างในสหรัฐอเมริกาข้างต้น พบว่า สิทธิในการเสพสุขของบุคคลได้รับการรับรองไว้ค่อนข้างมากและกว้างขวาง ถือว่าเป็นไปภายใต้หลักการ Due Process of Law ของรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะอย่างยิ่งศาลสูงสุดของสหรัฐที่ค่อนข้างให้ความสำคัญอย่างยิ่งในการเป็นผู้มีบทบาทคุ้มครองสิทธิมนุษยชนแก่อเมริกันชน

หลักสิทธิในการแสวงหาความสุขมีผลทางกฎหมายไทยหรือไม่

เมื่อพิจารณาตามคำประกาศอิสรภาพสหรัฐอเมริกาพบว่า หลักสิทธิในการแสวงหาความสุขเป็นประเด็นเรื่องสิทธิของบุคคลที่มีหลักการและเนื้อหาสาระอันเกี่ยวกับหลักกฎหมายแห่งธรรมชาติและหลักพระเจ้าผู้สร้าง โดยที่ “...การยืนยันในสิทธิที่ติดตัวมา (โดยธรรมชาติ) ของมนุษย์ในคำประกาศฯ ดังกล่าว ขอให้สังเกตว่าตั้งอยู่บนฐานเหตุผลของ “ความจริงที่ประจักษ์ชัดในตัวเอง” หรืออีกนัยหนึ่งคือ ความเป็นจริงตามธรรมชาติ-กฎธรรมชาตินั้นเอง ขณะเดียวกันยังน่าสนใจต่อที่มีการเชื่อมโยงแหล่งที่มาแห่งสิทธิไปถึง “พระเจ้าผู้สร้าง” (Creator) อีกโสดหนึ่งด้วย ดังนัยเพื่อเสริมความศักดิ์สิทธิ์น่าเชื่อถือให้แก่กำเนิดแห่งสิทธิธรรมชาติดังกล่าว โดยที่ “พระเจ้าผู้สร้าง” นี้ มิได้มีถ้อยคำระบุชัดให้หมายถึง “พระเจ้า” ตามความเชื่อศาสนาใดเป็นการเฉพาะ...” (Kosananund, 2016) สิทธิมนุษยชนของอเมริกันชนมีรากฐานความเชื่อมาจากการได้รับมอบจากพระเจ้าผู้สร้าง

แต่เมื่อพิจารณาตามสภาพทางสังคมของไทยจะเห็นว่าสังคมส่วนใหญ่ของประเทศไทยไม่ได้มีรากฐานความเชื่อในเรื่องพระเจ้าผู้สร้าง หรือไม่ได้มีรากฐานความเชื่อในเรื่องการได้รับมอบสิทธิจากพระเจ้าผู้สร้างหรือพระเจ้าใดๆ แม้ว่าประเทศไทยจะได้รับเอาแนวความคิดด้านสิทธิมนุษยชนมาใช้ในสังคมด้วยเหตุที่มีการปกครองประชาธิปไตยอันจะต้องเคารพต่อหลักประกันด้านสิทธิมนุษยชนของคนในชาติก็ตาม ดังนั้น ประเด็นที่ว่าหลักสิทธิในการแสวงหาความสุขมีผลทางกฎหมายไทยหรือไม่นั้น เราอาจแยกเป็นประเด็นพิจารณาได้ดังนี้

1. ประเทศไทยรับรองแนวความคิดสิทธิมนุษยชนในกรณีใดบ้าง

ภายหลังจากที่ได้มีการจัดตั้งองค์การสหประชาชาติ (United Nations หรือ UN.) ขึ้นหลังสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้ทำให้ประเด็นการตื่นตัวในเรื่องของสิทธิเกิดขึ้นทั่วทุกมุมโลก ไม่ว่าจะเป็นด้านสิทธิอิทธิปไตยแห่งรัฐหรือการเรียกร้องเอกราชจากประเทศผู้ปกครองอาณานิคม รวมถึงด้านสิทธิมนุษยชนของปัจเจกชน ผู้เขียนมองว่าการที่ประเทศเสรีประชาธิปไตยเป็นฝ่ายได้รับชัยชนะในสงครามโลกครั้งที่ 2 นั้นเป็นปัจจัยหนุนนำอย่างยิ่งที่ทำให้การนำประเด็นเรื่องสิทธิแห่งรัฐและสิทธิแห่งบุคคลไปสู่การขยายผลต่อ เนื่องจากระบอบการปกครองประชาธิปไตยมีความมุ่งหมายให้สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคได้รับการรับรองและความคุ้มครองปกป้องโดยรัฐชาติต่างๆ ดังนั้น การก่อตั้งองค์การสหประชาชาติเมื่อปี 1945 โดยแรงผลักดันจากประเทศเสรีประชาธิปไตยที่ต้องการแสวงหาสันติภาพ ความมั่นคงรวมตลอดถึงการป้องกันและแก้ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนและการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ ทำให้องค์การสหประชาชาติถือได้ว่าเป็นองค์การระหว่างประเทศองค์กรแรกที่สามารถบังคับขับเคลื่อนให้ประเด็นเรื่องสิทธิมนุษยชนได้รับการปกป้องและปฏิบัติโดยเคร่งครัดอย่างจริงจังโดยรัฐชาติต่างๆ³

การที่ประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นรัฐสมาชิกในองค์การสหประชาชาติ ตั้งแต่เมื่อปี ค.ศ. 1946 ทำให้ไทยมีพันธกรณีที่จะต้องถือปฏิบัติตามข้อตกลง ประกาศ หรือบทบัญญัติกฎหมายระหว่างประเทศต่างๆ ที่สหประชาชาติจะได้ประกาศมา ในกรณีหลักสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศนั้นได้ยอมรับโดยทั่วกันว่า ปณิญาสากล่าวด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ

² ดูคดี Obergefell v. Hodges 2015

³ ดูกำเนิดสหประชาชาติ จากเว็บไซต์ https://en.wikipedia.org/wiki/United_Nations

(Universal Declaration of Human Rights 1948) ,กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights 1966) และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights 1966) ถือเป็นบทบัญญัติกฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่สำคัญและมีผลผูกพันต่อรัฐสมาชิกสหประชาชาติ นอกเหนือจากบทบัญญัติทั้ง 3 ฉบับดังกล่าวแล้ว สหประชาชาติยังได้ประกาศให้มีอนุสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนตามอีกหลายฉบับ ได้แก่ อนุสัญญาว่าด้วยการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women 1979), อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child 1989), อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination 1965), อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมาน และการกระทำอื่นๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (Convention Against Torture and other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment 1984), อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการ (Convention on the Rights of the Persons with Disabilities 2008), อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ (International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearance 2010) และอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิของแรงงานโยกย้ายถิ่นฐานและสมาชิกในครอบครัว (Convention on the Protection of the Rights of Migrants Workers and Member of their Families 1990) สำหรับประเทศไทยนั้นได้ลงนามเข้าเป็นภาคีบทบัญญัติระหว่างประเทศดังต่อไปนี้

- 1) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและการเมือง
- 2) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม
- 3) อนุสัญญาว่าด้วยการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ
- 4) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก
- 5) อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ
- 6) อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมาน และการกระทำอื่นๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี
- 7) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการ

สำหรับอนุสัญญาอีก 2 ฉบับที่เหลือ ขณะนี้ประเทศไทยยังมิได้ลงนามเข้าร่วมเป็นภาคีแต่อย่างใด

ในกรณีนี้ เมื่อพิจารณาจากข้อผูกพันตามพันธกรณีที่ประเทศไทยเข้าร่วมเป็นภาคี เห็นว่ากรณีกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและการเมืองบางข้อที่รับรองสิทธิอันเกี่ยวกับความสุขของบุคคลไว้ เช่น ข้อ 17 อนุ 1. บัญญัติว่า “บุคคลจะถูกแทรกแซงความเป็นส่วนตัว ครอบครัว เคหสถานหรือการติดต่อสื่อสารโดยพลการหรือโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายมิได้...” และใน อนุ 2. บัญญัติว่า “บุคคลทุกคนมีสิทธิจะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายนี้มิให้ถูกแทรกแซงหรือถูกลบหลู่ เช่นว่านั้น” ข้อ 23 อนุ 2. บัญญัติว่า “สิทธิของชายและหญิงในวัยที่อาจสมรสได้ในการที่จะสมรสและมีครอบครัวย่อมได้รับการรับรอง” เป็นต้น⁴ สำหรับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม เช่น ข้อ 10 บัญญัติว่า “...

⁴ ดูหนังสือหลักกฎหมายระหว่างประเทศทั่วไปเกี่ยวกับสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชน – กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิ การเมืองที่ตีพิมพ์เผยแพร่โดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ทางเว็บไซต์ http://www.nhrc.or.th/Human-Rights-Knowledge/International-Human-Rights-Affairs/International-Law-of-human-rights/ICCPR_th.aspx

การสมรสต้องกระทำโดยความยินยอมอย่างเสรีของผู้ที่เจตนาจะสมรส”⁵ สำหรับอนุสัญญาอื่นไม่พบว่าได้วางกรอบกติกาที่อาจสามารถเทียบเคียงได้กับการรับรองสิทธิแสวงหาความสุขของบุคคลเอาไว้

จากกรณีนี้เห็นได้ว่า หลักสิทธิในการแสวงหาความสุขหรือสิทธิเสพสุขตามแนวความคิดแบบอเมริกันชนนั้นไม่ได้มีการรับรองไว้อย่างชัดเจนโดยกฎหมายระหว่างประเทศ เพียงแต่ได้วางกรอบไว้อย่างกว้างให้รัฐได้คุ้มครองการแสวงหาความสุขหรือการเข้าถึงความสุขด้านต่างๆ ของบุคคลไม่ให้ถูกแทรกแซงโดยปราศจากความยินยอมหรือจากการกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมาย

2. หลักสิทธิในการแสวงหาความสุขได้ถูกรับรองไว้ในบทบัญญัติของกฎหมายไทยหรือไม่

รัฐธรรมนูญฉบับแรกของไทย พ.ศ. 2475 ไม่ได้ให้ความหมายที่ชัดเจนของคำว่า “สิทธิมนุษยชน” เอาไว้ ความหมายของคำว่าสิทธิมนุษยชนในระบบกฎหมายไทยเริ่มปรากฏชัดเจนขึ้นภายหลังที่ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติมีผลบังคับใช้ เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2491

แม้ตัวปฏิญญาสากลฯ เองจะมิได้ให้คำจำกัดความไว้ แต่เมื่อพิจารณาเนื้อหาของบทบัญญัติต่างๆ ก็พอจะเห็นหลักการสิทธิมนุษยชนอยู่บ้าง อาทิเช่น หลักความเสมอภาค เสรีภาพในการดำรงชีวิต สิทธิในร่างกาย อนามัยและทรัพย์สิน และเมื่อพิจารณารัฐธรรมนูญไทย ฉบับ พ.ศ. 2492 พบว่า ผู้ร่างได้นำเอาหลักการซึ่งปรากฏอยู่ในบทบัญญัติต่างๆ ของปฏิญญาสากลฯ มาบัญญัติไว้ในหมวด 3 ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย (Sureeya , 2016)

สำหรับความหมายของสิทธิมนุษยชนภายใต้กฎหมายไทยในปัจจุบันนั้น เราอาจพิจารณาได้จากความหมายตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2542⁶ ซึ่งได้ให้การนิยามเอาไว้ โดยหลักสิทธิมนุษยชนของไทยที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญส่วนใหญ่ก็เป็นการนำหลักการของกฎหมายระหว่างประเทศซึ่งไทยมีพันธกรณีมาบัญญัติรับรองไว้เป็นกฎหมายภายใน รวมถึงที่ได้ขยายการบัญญัติรับรองคุ้มครองสิทธิไว้อันเป็นผลที่เกิดจากการลงประชามติของประชาชนต่อร่างรัฐธรรมนูญ ในกรณีสิทธิในการแสวงหาความสุขซึ่งเป็นการแสดงออกซึ่งสิทธิและเสรีภาพของบุคคลประการหนึ่งนั้น เมื่อพิจารณาตามตัวบทในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน พ.ศ. 2560 หมวด 3 ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย พบว่า ก็ไม่ได้มีการบัญญัติรับรองสิทธิในการแสวงหาความสุขไว้ในรัฐธรรมนูญเช่นกัน ด้วยเหตุที่แนวความคิดแบบเสพสุขนิยมแบบสังคมนิยมไม่ได้ถูกวางรากฐานให้เป็นที่ยอมรับลงในวิถีชีวิตของคนไทย แม้กฎหมายจะได้รับการรับรองสิทธิเสรีภาพด้านต่างๆ ให้แก่บุคคลก็ตาม แต่เนื่องจากความเชื่อพื้นฐานทางสังคมของไทย มักมีรากฐานจากศาสนาที่ตนนับถือ โดยเฉพาะในสังคมพุทธศาสนิกชนซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ มีความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม เรื่องชาติภพ เรื่องการยอมรับในชีวิตที่เลือกเกิดไม่ได้ เป็นต้น การดำรงชีวิตแบบเสพสุขเสรี โดยเน้นไปที่ความสุขของปัจเจกชน ดูจะไม่เหมาะสมกับวิถีคิดและวิถีชีวิตของคนไทยส่วนใหญ่ซึ่งยังมีความรู้สึกเอื้ออาทรต่อกันหรือเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และดูเหมือนจะเป็นการยากที่แนวคิดลักษณะนี้จะฝังรากลงไปเป็นวิถีชีวิตของคนไทย

แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า แม้จะไม่ได้มีการบัญญัติรับรองเรื่องสิทธิเสพสุขไว้เป็นการเฉพาะ แต่ก็มิประเด็นน่าสนใจในตัวบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 25 ววรรคแรกที่ว่า “สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย **นอกจากที่บัญญัติคุ้มครองไว้เป็นการเฉพาะในรัฐธรรมนูญแล้ว การใดที่มีได้ห้ามหรือจำกัดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือใน**

⁵ ดูหนังสือหลักกฎหมายระหว่างประเทศทั่วไปเกี่ยวกับสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชน – กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมที่ตีพิมพ์เผยแพร่โดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ทางเวปไซด์ http://www.nhrc.or.th/Human-Rights-Knowledge/International-Human-Rights-Affairs/International-Law-of-human-rights/ICESCR_th.aspx

⁶ พระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้

“สิทธิมนุษยชน” หมายความว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคของบุคคลที่ได้รับการรับรอง หรือคุ้มครอง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือตามกฎหมายไทย หรือตามสนธิสัญญาที่ประเทศไทยมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตาม.....

กฎหมายอื่นบุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่จะทำกรนั้นได้และได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ トラบเท่าที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพเช่นว่านั้นไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น” ซึ่งถ้อยคำในบทบัญญัติดังกล่าวเราอาจตีความได้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเองก็เปิดช่องให้มีการตีความการใช้สิทธิ เสรีภาพของบุคคลให้สามารถใช้ได้นอกเหนือจากที่ได้บัญญัติรับรองคุ้มครองไว้ในรัฐธรรมนูญ ดังนั้น หากเราจะถือว่าการที่บุคคลจะใช้สิทธิแสวงหาความสุขในลักษณะสิทธิพิเศษนั้นก็ย่อมที่จะกระทำได้ หากการใช้สิทธิพิเศษของบุคคลไม่ได้ไปกระทบกระเทือน เป็นอันตราย หรือเป็นการละเมิดตามที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 25 วรรคแรกตอนท้าย และโดยบทบัญญัติตามมาตรานี้ นอกเหนือจากการให้มีการใช้สิทธิแสวงหาความสุขส่วนบุคคลได้แล้ว เราอาจเห็นการใช้สิทธิ เสรีภาพด้านอื่นเพิ่มเติมขึ้นได้ตามพลวัตทางสังคมอันจะเกิดขึ้นต่อไป ซึ่งหากจะตีความเช่นนั้น กรณีนี้ย่อมถือว่าบทบัญญัติเรื่องสิทธิมนุษยชนในกฎหมายไทยก็มีความทันสมัยเป็นอย่างมากทีเดียว เพราะเป็นการเปิดโอกาสให้มีการตีความการใช้สิทธิของบุคคลมากขึ้น และเป็นการทำให้สิทธิมนุษยชนของไทยสามารถขยายการรับรองเพิ่มเติมขึ้นต่อไป

สรุป

สิทธิในการแสวงหาความสุขหรือสิทธิในการเสพสุขแบบอเมริกันชนนั้น สำหรับสังคมอเมริกันภายใต้ระบบกฎหมายคอมมอน ลอว์ (Common Law) มีผลทำให้ผู้พิพากษาในคดีมีหน้าที่พิทักษ์สิทธิของปัจเจกชนไม่ให้ถูกละเมิดหรือมีหน้าที่ต้องพิจารณารับรองสิทธิเช่นว่านั้นหรือไม่ ประชาชนในสังคมอเมริกันจึงขึ้นชื่อในเรื่องการเป็นเสรีชน (Free Men) เป็นอย่างมาก เรามักจะพบว่าสังคมอเมริกันรัฐหรือบุคคลจะใช้อำนาจหรือกระทำใดๆ อันกระทบกระเทือนต่อสิทธิของบุคคลอื่นโดยปราศจากความยินยอมหรือโดยมิชอบด้วยกฎหมาย มักจะถูกบุคคลผู้ทรงสิทธิเสรีตอบโต้ทางกฎหมายหรือรวมตัวออกมาประท้วงเพื่อต่อต้านหรือหยุดยั้งหรือแม้กระทั่งขอให้รับรองสิทธิเสรีของบุคคลเช่นว่านั้นอยู่เสมอ ดังนั้น ด้วยแนวความคิดทางการปกครองและระบบกฎหมายภายในสำหรับประเทศสหรัฐอเมริกาแล้ว สิทธิในการแสวงหาความสุขจะแบ่งบานและถูกใช้เป็นเครื่องมือของบุคคลในอันที่จะเก็บเกี่ยวประโยชน์เพื่อสนองต่อความต้องการของบุคคล เพื่อเรียกร้องจากรัฐให้เคารพหรือให้รับรองสิทธิเช่นว่านั้น เช่น การเรียกร้องให้ล้มรัฐออกกฎหมายรับรองการเสพกัญชา หรือให้มลรัฐรับรองการเล่นคาสีโน เป็นต้น ไม่ว่าจะเป็นการเรียกร้องจากรัฐโดยตรงหรือผ่านทางผลแห่งคำพิพากษาศาล แต่สำหรับประเทศไทยซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ไม่ได้มีรากฐานทางวิถีชีวิตและแนวความคิดเรื่องพระผู้สร้าง รวมถึงแนวความคิดทางการปกครองก็ไม่ได้อยู่บนรากฐานเดียวกันกับสังคมอเมริกัน หลักสิทธิในการแสวงหาความสุขหรือสิทธิพิเศษจึงไม่ได้ถือเป็นสาระสำคัญที่จะต้องบัญญัติรับรองไว้ในกฎหมายภายในของไทยเป็นการเฉพาะ แต่เมื่อได้พิจารณาตามตัวบทในรัฐธรรมนูญจะพบว่ากฎหมายไทยก็เปิดช่องให้มีการใช้สิทธิ เสรีภาพของบุคคลนอกเหนือจากที่ได้บัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ เพียงแต่การใช้สิทธิออกเหนือการรับรองโดยรัฐธรรมนูญจะต้องไม่ไปกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของสังคมหรือกระทบต่อสิทธิ เสรีภาพของบุคคลอื่นโดยมิชอบ การที่รัฐธรรมนูญบัญญัติเช่นนั้น ย่อมถือได้ว่าการที่บุคคลจะใช้สิทธิเข้าถึงความสุขส่วนบุคคลในเรื่องใด ย่อมสามารถกระทำได้ แต่กระนั้นโดยส่วนตัวผู้เขียนเชื่อว่า แม้รัฐธรรมนูญจะเปิดช่องให้มีการใช้สิทธิส่วนบุคคลโดยเสรีได้ และแม้มิได้เป็นการกระทบหรือเป็นการละเมิดตามข้อยกเว้นก็ตาม ผู้เขียนเชื่อว่า การใช้สิทธิเสรีของบุคคลก็ยังคงต้องเข้าไปหรือกระทำไปให้ถูกต้องต่อจารีตของสังคมในขณะนั้น การจะอ้างเพียงว่าการใช้สิทธินี้ไม่ได้กระทบใครหรือไม่ได้ก่อความเดือดร้อนแก่ใคร โดยไม่ได้คำนึงต่อวิถีชีวิตของสังคมไทยส่วนใหญ่ บุคคลผู้ใช้สิทธินี้เองอาจได้รับผลกระทบจากการใช้สิทธิส่วนตัวดังกล่าว เช่น การถูกดูหมิ่น ถูกประณามหยามเหยียด หรือถูกประจาน เหล่านี้อาจเป็นปฏิกิริยาทางสังคมที่จะสะท้อนกลับต่อผู้ใช้สิทธิเสรีเช่นว่านั้น อีกประการหนึ่ง สำหรับประเด็นปัญหาที่ว่าถ้าหากมีการบัญญัติรับรองหลักสิทธิในการแสวงหาความสุขแบบแนวความคิดสังคมอเมริกันไว้ในกฎหมายภายในของไทยจะส่งผลกระทบต่อประการใด ในกรณีนี้ผู้เขียนเชื่อว่าคำตอบเบื้องต้นคงเป็นเรื่องข้อสงสัยในความรับผิดชอบทางจริยธรรมของคนไทยต่อสังคม ซึ่งเมื่อ

พิจารณาจากจารีตนิยมทางสังคมหรือจิตส่วนบุคคล แนวโน้มที่พฤติกรรมที่อ้างตามหลักสิทธิในการแสวงหาความสุขตามกฎหมายจะต้องปะทะกับจารีตนิยมทางสังคมจะเป็นไปอย่างรุนแรง และอาจส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของสังคมไทยเป็นอย่างมากทีเดียว

เอกสารอ้างอิง

- Burlamaqui, J. (2006). *The Principles of Natural and Politic Law*. Indianapolis: Liberty Fund.
- Cumberland, R. (2005). *A Treatise of the Laws of Nature*. Indianapolis: Liberty Fund.
- Freedom Thing. Thomas Jefferson [Online]. Retrieved May 23, 2011, from: <http://freedom-thing.blogspot.com/2011/05/thomas-jefferson.html>.
- Kosananund, C. (2016). *Human Rights Without Frontiers : Philosophy, Law and Social Reality*. (3rd ed). Bangkok: NitiTham. (in Thai)
- Locke, J. (1693). *Essay Concerning Human Understanding*. Retrieved April 14, 2012, from: https://en.wikisource.org/wiki/An_Essay_Concerning_Human_Understanding/Book_II/Chapter_II
- Sureeya, N. (2016). *Human Rights : Conception and Protection*. Bangkok: Winyuchon. (in Thai)
- William, W., John C., John M., John B., & John R. (1759). *The Religion of Nature Delineated*. London: Printed for J. Beecroft, J. Rivington, J. Ward, R. Baldwin, W. Johnston, S. Crowder, P. Davey and B. Law, and G. Keith, 1759.